

Examen VMBO-GL en TL
2005

tijdvak 1
donderdag 26 mei
9.00 – 11.00 uur

MAATSCHAPPIJLEER 2 CSE GL EN TL

Dit examen bestaat uit 43 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 59 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE MULTICULTURELE SAMENLEVING

tekst 1

Abou Jahjah: Nederland weer multicultureel

AMSTERDAM - De Arabisch-Europese Liga (AEL) heeft tot taak Nederland "terug te duwen naar een multicultureel land". Dat zei AEL-voorzitter Abou Jahjah zondag in het tv-programma Buitenhof. Hij wijst af dat migranten zich volledig aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Abou Jahjah, die in België met zijn beweging omstreden is, wil dat moslims integreren met behoud van eigen identiteit.

bron: De Telegraaf van 2 maart 2003

- 1p ● 1 Welk vraagstuk over het multiculturele karakter van de samenleving is te herkennen in tekst 1?
- A een politiek-juridisch vraagstuk
 - B een sociaal-cultureel vraagstuk
 - C een sociaal-economisch vraagstuk
- 1p ● 2 Wat betekent het als moslims geïntegreerd zijn in Nederland?
Dit betekent dat moslims
- A een gelijkwaardige positie in de Nederlandse samenleving hebben.
 - B een inburgeringscursus hebben gevolgd.
 - C het recht hebben om hun godsdienst te belijden.
- 1p ● 3 In de jaren zestig en begin zeventig van de vorige eeuw kwamen de eerste groepen moslims naar Nederland.
Wat was toen het beleid van de Nederlandse overheid?
- A Deze groepen werden geweerd en moesten zo snel mogelijk Nederland uit.
 - B Er was nauwelijks beleid. Er werd gedacht dat het verblijf van tijdelijke aard zou zijn.
 - C Integreren met behoud van eigen identiteit.
 - D Zo snel mogelijk volledig aanpassen aan de Nederlandse cultuur.

- 2p ○ 4 Hoewel de werkloosheid onder allochtonen vanaf 1995 sterk is gedaald, is in 2002 10,5% van de allochtonen werkloos tegenover 3,3% van de autochtonen (*bron: Rapportage Minderheden van het Sociaal Cultureel Planbureau, oktober 2003*). Hieronder staan vier mogelijke verklaringen voor het feit dat de werkloosheid onder allochtonen hoger is dan onder autochtonen:
- 1 Er bestaat bij werkgevers weerstand om allochtonen aan te nemen.
 - 2 Allochtonen zijn gemiddeld lager opgeleid dan autochtonen.
 - 3 Niet alle allochtonen zijn bekend met sollicitatieprocedures.
 - 4 Bedrijven stellen steeds hogere scholingseisen.
- Welke twee van deze verklaringen voor de achterstand van allochtonen hebben te maken met allochtone groepen zelf en welke twee met de samenleving als geheel?
- Doe het zo:*
Neem de onderstaande regels over en vul de juiste nummers in.
allochtone groepen zelf: de nummers ... en ...
samenleving: de nummers ... en ...

tekst 2

Leuke Indische oma's in Zonnehof

Tilburg raakt weer in de ban van het muziekfestival Festival Mundial. Gisteren bezocht de muziekgroep Anak Wayang uit Indonesië de ouderen in zorgcentrum Zonnehof.

De 74-jarige Prully Pfeiffer schuifelt naar de tafel met de jonge artiesten toe. Ze maakt een praatje met de 13-jarige Dhika Mayasara Fitriana. In het Javaans. Dhika lacht verlegen. "Echt leuk dat deze groep hier langskomt", vindt Prully. Ze woont in een van de aanleunwoningen van zorgcentrum Zonnehof en komt elke woensdag naar het Kumpalan Orang Tua, de inloopdag voor Indische en Molukse ouderen in Zonnehof.

naar: Brabants Dagblad van 12 april 2002

- 1p ● 5 Waarom zijn Indische mensen naar Nederland gekomen?
- A Ze kwamen hier studeren en de meesten zijn toen gebleven.
 - B Ze werden als 'gastarbeiders' door Nederlandse bedrijven naar Nederland gehaald.
 - C Ze zagen geen toekomst in de nieuwe republiek Indonesië.

tekst 3

Ambon

Atus Kappuw werd op 3 december 1924 geboren in het dorpje Hutumuri op Ambon. Aan de muur van zijn huis in de Molukse wijk in Capelle aan den IJssel hangt een grote foto van zijn dorp. Rieten daken steken uit boven een groene golf van palmbomen.

bron: *Rotterdams Dagblad van februari 2003*

- 1p ● 6 Uit tekst 3 blijkt een gevoel van heimwee naar Ambon. De integratie van de Molukse groep in de Nederlandse samenleving is moeizaam verlopen. Wat is de belangrijkste reden waarom de integratie van de Molukse groep moeizaam is verlopen?
- A De Molukkers hadden geen verblijfsvergunning. Die is pas veel later gekomen.
 - B De Molukkers leefden in kampen in afwachting van de terugkeer naar de Molukken.
 - C De Molukkers verstonden in de eerste periode geen Nederlands.

tekst 4

Taaltoets voor alle kleuters

DEN HAAG - Kleuters die voor het eerst naar de basisschool gaan, moeten een verplicht taalexamen afleggen. Als blijkt dat de kinderen de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen en een taalachterstand hebben, dan volgt verplicht bijles.

bron: *De Telegraaf van 27 juni 2002*

- 2p ○ 7 De taaltoets uit tekst 4 is een voorstel van het kabinet. Het goed beheersen van de Nederlandse taal is belangrijk om geen achterstand in het onderwijs op te lopen. Dit geldt met name voor allochtone groepen.
- Noem twee **andere** overheidsmaatregelen om achterstanden van allochtone leerlingen in het onderwijs te bestrijden.

tekst 5

- 1 Van Surinamers wordt gezegd dat zij veel respect hebben voor de ouderen.
- 2 De nuchtere Nederlanders zoeken hun geluk in individuele vrijheid.
- 3 Bij veel 'nieuwe' Nederlanders staat de traditionele familieband hoog in het vaandel.

bron: *Hallo Holland, Teleac april 2003*

- 1p ○ 8 → Welk cultuurtype (ik-cultuur of wij-cultuur) hoort bij 1, 2 en 3 uit tekst 5?
Doe het zo:
*Neem onderstaande nummers over en schrijf achter de nummers **ik-cultuur** of **wij-cultuur**.*
- 1 ...
2 ...
3 ...

tekst 6

Als we niets doen, neemt het antisemitisme toe ...

Joden worden weer rijk en machtig genoemd. Op straat worden ze regelmatig uitgescholden en op school soms weggetreiterd.

Het Meldpunt voor Discriminatie Amsterdam noteerde het laatste jaar een verdubbeling (105 in totaal) van het aantal klachten over antisemitisme. Ook het meldpunt Discriminatie Internet spreekt met 600 klachten van een verdubbeling. Daarmee is het aantal antisemitische uitlatingen bijna net zo groot als de hoeveelheid discriminerende opmerkingen tegenover moslims, terwijl er maar 40.000 joden in Nederland zijn.

naar: *Nederlands Dagblad van 14 juni 2003*

- 2p ○ 9 De overheid en organisaties hebben mogelijkheden om discriminatie te bestrijden. Een mogelijkheid is het Meldpunt voor Discriminatie Amsterdam in tekst 6.
→ Noem twee **andere** mogelijkheden van de overheid en van organisaties om discriminatie aan te pakken.
- 1p ● 10 In de tekst staat dat het aantal klachten over antisemitisme is verdubbeld. Wat is een oorzaak van **de toename** van discriminerende en antisemitische opmerkingen?
- A Mensen maken steeds meer kennis met de cultuur van minderheidsgroepen.
 - B Steeds meer mensen uit allochtone groepen voelen zich bedreigd door autochtone Nederlanders.
 - C Steeds meer mensen vinden dat de integratie van veel allochtonen geheel of gedeeltelijk geslaagd is.
 - D Wanneer het economisch slecht gaat, krijgen leden van minderheidsgroepen de schuld van deze verslechtering.

tekst 7

Slavernijmonument in Amsterdam onthuld

AMSTERDAM - In aanwezigheid van koningin Beatrix is in het Oosterpark het Nationaal Monument Slavernij-verleden onthuld. Bij de onthulling waren tal van genodigden aanwezig, maar de afstammelingen van de slaven stonden voornamelijk op grote afstand achter de hekken.

naar: *De Telegraaf van 1 juli 2002*

- 1p ● 11 Onder welke groepen allochtonen in Nederland komen vooral afstammelingen voor van de slaven?
- A Antillianen en Surinamers
 - B Chinezen en Japanners
 - C Marokkanen en Turken

Opvattingen van twee politieke partijen:

tekst 8

Nieuwe Nederlanders en zij die al geruime tijd in ons land wonen, moeten Nederlands leren en de overheid biedt daarvoor de mogelijkheden. Nieuwkomers moeten zich vertrouwd maken met de normen die in onze wetten staan. Niet-Nederlanders krijgen kiesrecht.

tekst 9

Vreemdelingen wordt zo snel mogelijk geleerd zich als zelfstandige burger staande te houden. Daarom wordt een verplichte inburgeringscursus aangeboden. Wie deze verplichting niet nakomt, krijgt een straf. Ook iedereen die al in Nederland is, moet onze taal beheersen en zich naar de Nederlandse waarden en normen, die in de Grondwet staan, gedragen.

bron: *Inburgeren De perfecte allochtoon, Trouw dossier nr. 27, 2003*

- 1p ● 12 Alle partijen zijn voor maatschappelijke integratie van allochtone groepen met uitzondering van rechts-extremistische partijen. Wel leggen de verschillende politieke partijen verschillende accenten.
Van welke politieke partij komt tekst 8 en van welke tekst 9?

tekst 8

- A GroenLinks
- B PvdA
- C VVD

tekst 9

- PvdA
- VVD
- GroenLinks

De bruiden blijven komen

Wie aan immigranten denkt, denkt aan asielzoekers. Dat is merkwaardig, want asielzoekers vormen een kleine minderheid. Over de grootste groep is veel minder discussie: dat zijn de mensen die naar Nederland komen om er te trouwen of zich bij een gezin te voegen. De VVD en het CDA stellen strengere regels voor: laat een bruid in Marokko eerst de taal leren, voordat ze naar Nederland mag reizen. Of stel hogere eisen aan het inkomen van de bruidegom.

bron: Allochtonië, Migranten in Nederland, samenstelling Toine Heijmans, de Volkskrant en J.M. Meulenhof bv, Amsterdam 2003

Zie tekst 10.

- 1p ● 13 Nederland voert een restrictief toelatingsbeleid, maar mag migranten die hier komen door gezinshereniging en gezinsvorming niet weigeren.
Op grond van welke overeenkomst mag de overheid deze migranten geen verblijfsvergunning weigeren?
- A artikel 1 van de Grondwet
 - B de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens
 - C het akkoord van Schengen
 - D het vluchtelingenverdrag van Genève
- 2p ○ 14 In tekst 10 staat een voorbeeld van het restrictief toelatingsbeleid voor immigranten.
→ Noem twee argumenten waarmee de **overheid** een restrictief toelatingsbeleid verdedigt.

'Klem tussen twee werelden'

naar: NRC Handelsblad van 27 mei 2003

- 1p ● 15 Deze uitspraak stond boven een krantenartikel over de problemen die Marokkaanse jongeren hebben in Nederland.
Wat wordt met deze uitspraak 'Klem tussen twee werelden' bedoeld?
- A Marokkaanse jongeren leven met hun ouders in wijken van grote steden met veel allochtonen. Deze manier van wonen wijkt sterk af van de manier waarop de meeste autochtone Nederlanders wonen en leven.
 - B Marokkaanse jongeren moeten rekening houden met de cultuur van hun ouders. Deze cultuur is vaak anders dan de Nederlandse normen en waarden die deze jongeren ook leren via school en de media.
 - C Marokkaanse jongeren vormen een jongerensubcultuur. Deze cultuur is anders dan de waarden en normen die op school gelden. Gevolg is dat deze jongeren minder goed leren.

- 1p ● 16 De regering komt met een nieuwe wet om het voor burgers moeilijker te maken een bruid of bruidegom uit het buitenland te halen. Als Eddie de Boer uit Zwolle dit op de tv hoort, besluit hij zijn Italiaanse vriendin Maria zo snel mogelijk naar Nederland te halen. Hij wil met haar gaan trouwen, voordat de wet er is.
Waarom hoeft Eddy zich eigenlijk geen zorgen te maken?
- A De nieuwe wet geldt voor allochtonen en niet voor autochtone Nederlanders.
 - B Maria is afkomstig uit een land van de Europese Unie en dan heb je geen toestemming nodig.
 - C Volgens het Verdrag van Genève kan de regering het over laten komen van een huwelijkspartner naar Nederland niet moeilijker maken.

POLITIEK EN BELEID

tekst 12

Bepaalt de minister-president de satire?

DEN HAAG - Premier Balkenende roept op tot een debat over de grenzen aan satire over het koninklijk huis. Een slimme zet of juist een reden tot meer spotzucht? Vijf betrokkenen zullen aangeven hoe zij hierover denken, onder wie Maartje van Weegen, journaliste van het NOS-Journaal. In een interview maakt zij duidelijk wat haar standpunt is.

naar: de Volkskrant van 11 november 2003

Kopspijkers: Jack Spijkerman

- 1p ○ 17 Minister-president Balkenende vond dat bepaalde satirische programma's op de televisie zoals Kopspijkers en EgoLand te ver gingen bij het bespottelijk maken van het koninklijk huis. De regering kan deze satireprogramma's niet verbieden.
- Door welk grondrecht in een democratische samenleving kan de regering deze programma's **niet** verbieden?

- 1p ● 18 *Zie tekst 12.* Welke functie van de media vervult het interview van Maartje van Weegen in de Volkskrant?
- A het aandragen van onderwerpen voor de politieke agenda
 - B het aanzetten tot meningsvorming
 - C het controleren van politici

tabel 1

De verkiezingsuitslag voor de Tweede Kamer van 22 januari 2003

zetels	
CDA	44
PvdA	42
VVD	28
SP	9
GroenLinks	8
LPF	8
D66	6
ChristenUnie	3
SGP	2

bron: www.detweedekamer.nl

- 1p ● 19 Welke conclusie naar aanleiding van tabel 1 is juist?
- A De christen-democratische partijen hebben de meerderheid in de Tweede Kamer.
 - B De liberale partijen zijn groter dan de christen-democratische partijen.
 - C De rechts-extremistische stroming is vertegenwoordigd in de Tweede Kamer.
 - D De sociaal-democratische partijen hebben meer zetels dan de liberale partijen.

Zie tabel 1.

- 1p ● 20 Na een langdurige kabinetsformatie ontstond in april 2003 het kabinet-Balkenende II betaande uit CDA, VVD en D66. Welk ander kabinet met een meerderheid in de Tweede Kamer was ook mogelijk geweest na de Tweede-Kamerverkiezing van 22 januari 2003?
- een kabinet bestaande uit
- A CDA, ChristenUnie en SGP
 - B CDA, ChristenUnie en D66
 - C PvdA, VVD en SGP
 - D PvdA, VVD en D66

tekst 13

Vraaggesprek

Vraag: "We horen u zo weinig spreken over de Tien Geboden als bron van alles."
Antwoord: "Dat verwijt krijg ik vaak van sommige kleinere partijen. Er hoeft geen enkel misverstand te bestaan over de uitgangspunten van onze partij: gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap."

naar: *RMU-contact van maart 2003*

1p ● 21

In tekst 13 staat een aantal uitgangspunten van een bepaalde partij.

Welke partij herken je in tekst 13?

- A CDA
- B ChristenUnie
- C SGP
- D VVD

tekst 14

Wat is besturen?

In de gemeente heeft 1 het laatste woord. Die beslist waaraan de gemeente geld uitgeeft.

..... 2 maakt een voorstel voor 1

bron: *Wie bestuurt de gemeente, Instituut en Politiek*

2p ○ 22

→ Wat moet er op de stippelijntjes bij nummer 1 en 2 in tekst 14 komen te staan?

Kies uit de volgende begrippen: de burgemeester, het college van B & W, de gemeenteraad, de minister van Binnenlandse Zaken, de politie.

Doe het zo:

Neem de nummers 1 en 2 over en schrijf achter elk nummer het juiste begrip.

1 is ...

2 is ...

Staatssecretaris Nijs: studenten moeten meer gaan lenen

DEN HAAG (ANP) - Studenten moeten meer gaan lenen om hun studie te bekostigen. Bovendien blijven ze een beurs houden. Dat zei staatssecretaris Nijs (Onderwijs) in een reactie op het rapport van de commissie-Vermeend. Hoeveel studenten in een nieuw stelsel meer moeten gaan lenen, wilde Nijs nog niet zeggen. Ze gaat eerst de komende tijd nog met groepen individuele studenten in gesprek om haar gedachten hierover te bepalen.

naar: Utrechts Nieuwsblad van 30 oktober 2003

- 1p ● 24 Heeft staatssecretaris Nijs (zie tekst 15) toestemming nodig om deze plannen uit te voeren?
- A Ja, van de meerderheid van de studenten.
 - B Ja, van de meerderheid van de Tweede en Eerste Kamer.
 - C Nee, want zij is als staatssecretaris verantwoordelijk voor het onderwijs aan studenten.
 - D Nee, want zij is de baas van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Milieuplatform teleurgesteld in Leiderdorpse raad

LEIDERDORP - Het Milieuplatform Leiderdorp voelt zich niet serieus genomen door de gemeenteraad. De leden van het platform, dat vijf jaar geleden is opgericht om de raad en het college te adviseren over kwesties die te maken hebben met natuur en milieu, beraden zich op hun positie. Dat meldt bestuurslid Joop van Huut. Volgens hem beschouwen de meeste partijen de leden als een stelletje extreme actievoerders.

bron: Leidsch Dagblad van 28 oktober 2003

- 1p ● 25 Welke uitspraak naar aanleiding van tekst 16 is juist?
- A De gemeenteraad moet de adviezen van het Milieuplatform opvolgen.
 - B Het college moet de adviezen van het Milieuplatform opvolgen.
 - C Het Milieuplatform heeft geen stemrecht in de gemeenteraad.
 - D Het Milieuplatform is een extreem-rechtse beweging.

tekst 17

“Natuurlijk zijn er regels nodig, maar Nederland heeft er veel te veel. Daarom moet worden vastgehouden aan de doelstelling om de administratieve lasten met minstens 25% terug te dringen.”

naar: het partijprogramma van ...

- 1p ● 26 Bij welke partij hoort tekst 17?
- A PvdA
 - B ChristenUnie
 - C SP
 - D VVD

tekst 18

VVD-leden staan achter referendum

Ondanks de vurige pleidooien van de ereleden Vonhoff en Korthals Altes hebben de VVD-leden zich zaterdag achter een referendum over de Europese grondwet geschaard.

naar: Trouw van 29 september 2003

- 1p ○ 27 De VVD-leden stemmen in met een referendum. Toch kleven er volgens tegenstanders veel nadelen aan het invoeren van een referendum.
- Noem één nadeel.

tekst 19

Burgemeester moet de boer op

DEN HAAG – Alle burgemeesters in Nederland worden in maart 2006 opnieuw gekozen. De zittende burgemeesters worden ontslagen. Willen ze hun functie terug, dan zullen ze aan de verkiezingen moeten meedoen. Dit staat te lezen in het voorstel van minister De Graaf van politieke vernieuwing.

bron: Het Parool van 26 september 2003

- 1p ● 28 Minister De Graaf wil dat vanaf 2006 de inwoners van een gemeente zelf hun burgemeester kunnen kiezen.
- Hoe is dat op dit moment (vóór 2006) geregeld?
- A De gemeenteraad kiest de burgemeester uit de fractievoorzitters.
 - B De koningin benoemt de burgemeester op voordracht van het kabinet.
 - C De Tweede Kamer kiest de burgemeester op voorstel van het kabinet.
 - D De voorzitter van de grootste partij in die gemeente wordt burgemeester.

tekst 20

In 1980 werd Zimbabwe onafhankelijk van Groot-Brittannië. Dat was mede te danken aan de verzetsbeweging ZANU (Zimbabwe African National Union) onder leiding van Robert Mugabe. Maar na de onafhankelijkheid begonnen de problemen. President Mugabe wilde de macht niet delen. Al in 1983 kregen deze leider en zijn aanhangers het aan de stok met een bevolkingsgroep die van mening was dat Mugabe zijn eigen etnische groep voortrok. Een terreurcampagne waarbij veel doden vielen volgde op het verzet. En hierbij bleef het niet. Veel mensen hadden in de gaten dat Mugabe een machtsspel speelde. De kritiek op de oude president groeide met de dag. Mugabe probeert zijn tegenstanders de mond te snoeren. Aanhangers van Mugabe plaatsten bommen bij de kantoren van kranten die negatief over de president schreven. En als journalisten hardleers bleken, werden ze gewoon gearresteerd.

bron: *Frontaal van maart 2003*

- 2p ○ 29 Zimbabwe is **géén** democratische rechtsstaat.
→ Aan welke kenmerken van een democratische rechtsstaat voldoet Zimbabwe **niet**?
Noem twee kenmerken en geef per kenmerk een voorbeeld uit tekst 20.
Doe het zo:
Neem onderstaande regels over en vul de kenmerken en voorbeelden in.
kenmerk 1: ... voorbeeld: ...
kenmerk 2: ... voorbeeld: ...

tekst 21

Actie bedrijfsleven en overheid tegen criminaliteit

DEN HAAG (ANP) - Bedrijfsleven en overheid slaan de handen ineen om de criminaliteit in ondernemingen terug te dringen. "Dat lukt alleen gezamenlijk", aldus voorzitter J. Schraven van de werkgeversorganisatie VNO-NCW. In een actieplan, dat zij dinsdag hebben ondertekend, staat als doelstelling dat de criminaliteit in bedrijven in 2006 met 10 procent en in 2008 met 20 procent verminderd moet zijn.

bron: *Brabants Dagblad van 21 januari 2004*

- 1p ● 30 Is volgens de tekst criminaliteit een politiek probleem?
- A Ja, want de overheid is betrokken bij de oplossing van het probleem.
 - B Ja, want de werkgeversorganisatie VNO-NCW is een belangenorganisatie.
 - C Nee, want het gaat alleen over criminaliteit in bedrijven. Burgers hebben er geen last van.
 - D Nee, want het probleem wordt niet alleen door de politiek maar ook door het bedrijfsleven aangepakt.

tekst 22

DEN HAAG - "Spreek ik écht met meneer Marijnissen? O, wat ben ik blij uw stem te horen. Ik vind het zo verschrikkelijk wat er nu allemaal gebeurt." Het liep storm gisteren bij de telefonische protestactie van ouderenorganisaties tegen de bezuinigingen van het kabinet-Balkenende II (CDA, VVD, D66). Ruim 2000 ouderen stortten hun hart uit.

Vijftien politici en bestuurders van ouderenbonden zitten ervoor klaar. Een zeventigjarige vrouw uit Nijverdal heeft SP-leider Marijnissen aan de telefoon: "Ik heb verschillende soorten reuma. Maar ze hebben me nog nooit klein gekregen. Alleen dreigen de kosten nu door de kabinetsplannen de pan uit te rijzen. Dat kan ik niet betalen, meneer Marijnissen. (...). Wij hebben dit land toch opgebouwd?" De SP-leider belooft de klacht te noteren. Ik hoop dat u toch nog een prettige dag heeft."

bron: *Nederlands Dagblad van 30 oktober 2003*

- 1p ● 31 Welke mogelijkheid van **individuele burgers** om invloed uit te oefenen op het politieke besluitvormingsproces herken je in tekst 22?
- A deelnemen aan een actie van een belangengroep
 - B gebruikmaken van een officiële inspraakmogelijkheid
 - C inschakelen van de media

tekst 23

Terneuzen in actie tegen diefstal van fietsen

De gemeente Terneuzen heeft zich bij de Fietsersbond aangemeld om mee te doen aan de speciale fietsdiefstalscan.

Een aantal deskundigen zal in samenwerking met de plaatselijke afdeling van de Fietsersbond een rapport opstellen. Daarin komen aanbevelingen voor een beleid dat moet leiden tot minder fietsdiefstal in de gemeente.

De Fietsersbond vindt dat de overheid meer moet doen om fietsdiefstal terug te dringen. Op lokaal gebied betekent dit dat gemeenten goede fietsrekken moeten plaatsen en dat bij de politie de aanpak van fietsdiefstal een hogere prioriteit krijgt.

naar: *de Gelderlander van 6 januari 2004*

- 2p ○ 32 De Fietsersbond is een belangengroep.
→ Waaruit blijkt, in de tekst, dat de Fietsersbond een belangengroep is?
Noem twee argumenten.

Na 90 jaar een nieuw kiesstelsel

Minister De Graaf (Bestuurlijke Vernieuwing) wil de kiezer in 2007 twee stemmen geven. Hij valt terug op een oud D66-ideaal, maar handhaaft tegelijkertijd het onaantastbare uitgangspunt van de evenredige vertegenwoordiging: ook een partij met twee zetels zoals de SGP blijft in de Tweede Kamer. Het gaat als volgt. De kiezer mag twee stemmen uitbrengen: één op een partijlijst en één op een kandidaat uit zijn eigen regio. In het plan van De Graaf krijgt Nederland 20 regio's. Per regio worden twee tot zes Kamerleden afgevaardigd.

bron: Algemeen Dagblad van 21 november 2003

- 1p ● 33 Wat wil de minister met zijn voorstel uit tekst 24 bereiken?
- A de afstand tussen kiezers en politici kleiner maken
 - B de kiezers een directe invloed geven op de vorming van een kabinet
 - C de regering meer macht geven
 - D de Tweede Kamer meer macht geven

Beginselprogramma ververst

Onder leiding van de partijleider en partijvoorzitter gaat de partij een nieuw beginselprogramma opstellen. Het zal een sterk verouderd, uit 1977 daterend document vervangen. Daarin staan bijvoorbeeld nog doelstellingen als nationalisering van banken en verzekeringsmaatschappijen, maar ook het streven naar betere betrekkingen met Oost-Duitsland. De bedoeling is om de linkse politiek weer herkenbaar te maken voor de kiezer.

bron: de Volkskrant van 24 november 2003

- 1p ● 34 Over welke politieke partij gaat tekst 25?
- A over de ChristenUnie
 - B over de PvdA
 - C over de VVD
 - D over het CDA

tekst 26

NOS-nieuws van 16 januari 2004:

Scholen herdenken vermoorde leraar

Scholen in het hele land hebben om 11.00 uur één minuut stilte in acht genomen voor de vermoorde leraar Hans van Wieren. Een aantal scholen paste het tijdstip van de minuut stilte aan, omdat het herdenkingsmoment precies in de pauze viel.

- 5 Ook op 3FM was het één minuut stil. Daarna werd het nummer Mad World van Gary Jules gedraaid.

- 10 Op het Terra College in Den Haag, de school waar Van Wieren werkzaam was, vond van 10.00 uur tot 11.30 uur een herdenkingsbijeenkomst voor hem plaats. Leerlingen en docenten konden tijdens de dienst uiting geven aan hun verdriet en verontwaardiging. Van Wieren werd dinsdag in een volle aula in het hoofd geschoten. Enkele uren later overleed hij in het ziekenhuis aan zijn verwondingen.

bron: <http://www.omroep.nl/nos/nieuws> van 27 januari 2004

tekst 27

Persbericht / Open brief

Oproep aan iedereen

In de afgelopen jaren is onze omgeving harder en agressiever geworden. Televisiebeelden en verhalen in de media zetten ons aan tot angst. Fysiek geweld wordt vaker toegepast en bij een meningsverschil gaan alcohol, drugs en wapens steeds vaker een rol spelen.

- 5 Een leraar, Hans van Wieren, is op zijn school vermoord. Nederland is geschokt. Nederland is 1 minuut stil. Uiteenlopende reacties volgen hierop in de media. We worden geconfronteerd met aangeslagen betrokkenen. Maar ook ongepaste uitlatingen en sympathie voor de dader. Onacceptabel. Vraagtekens worden geplaatst.
- 10 Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen. Politici durven nu de kern te bespreken. De minister-president geeft eindelijk aan dat men niet meer kan spreken over een incident.
- 15 Overal in onze samenleving komen agressie en geweld voor. Zoals er niet één aanwijsbare oorzaak is, zo is er ook niet één enkele simpele oplossing. De ingezette repressiemaatregelen vanuit de overheid zijn een begin, maar ze zijn niet toereikend. Investeer ook in voorlichting en preventie, onderbouwd met acties vanuit het hart van de samenleving.

20 (...) Niet alleen de Landelijke StichtingTegenZinloosGeweld, maar ook vele andere betrokken organisaties geven al jaren gehoor aan de recente wens van het kabinet om zelf initiatieven te ontwikkelen. Zoals projecten gericht op voorlichting of preventie, samenwerkingsverbanden en acties in het land. Maar het nodige geld om het bestaan van deze organisaties te continueren ontbreekt.

25 Samen tegen agressie en geweld. Als wij met elkaar een verandering teweeg willen brengen, laten we dan beginnen bij onszelf. Wachten op elkaar heeft geen zin. Begin. Laat zien waar je voor staat. Waar je grenzen liggen. Waar je grenzen kunt verleggen. Laten we nu met z'n allen opstaan om de oprukkende verharding een halt toe te roepen. Ondersteun actief de doelstellingen van organisaties die zich hiermee bezighouden. Samen staan we sterk. Samen zorgen wij voor een verandering!

Bart Wisbrun (oprichter Landelijke StichtingTegenZinloosGeweld)

bron: Landelijke StichtingTegenZinloosGeweld van 20 januari 2004

- 4p ○ **35** Zinloos geweld is een maatschappelijk vraagstuk. Om vast te stellen of een kwestie of probleem een maatschappelijk vraagstuk is, moet het vraagstuk voldoen aan een aantal kenmerken.
- Waarom is zinloos geweld een maatschappelijk vraagstuk?
Noem in je antwoord twee kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk en noem per kenmerk een reden uit tekst 26 of 27.
- Doe het zo:*
Zinloos geweld is een maatschappelijk vraagstuk, omdat
kenmerk 1: ...
reden uit de tekst: ...
kenmerk 2: ...
reden uit de tekst: ...

'Scholen verzwijgen geweld'

Gepubliceerd op vrijdag 16 januari 2004

Veel scholen zwijgen over gewelddadige incidenten, stelt minister Van der Hoeven van Onderwijs.

5 De minister vindt dat te veel scholen niet genoeg werk maken van de geweldsbestrijding. "Daarom kan de moord op leraar Hans van Wieren niet als een incident worden beschouwd", zei Van der Hoeven.

Uit een recent onderzoek van de Algemene Onderwijsbond (AOB) blijkt dat veel docenten zich niet door de leiding gesteund voelen bij de aanpak van agressieve leerlingen.

10 Directeur P. Geelkerken van VOS/ABB, de vereniging van openbare schoolbesturen en management, vindt de reactie van de minister te kort door de bocht. Juist het Terra College was heel open over geweld op school en uitgerekend daar valt een dode. Volgens Geelkerken laat dat zien dat agressie geen probleem van de scholen alleen is, maar van de hele maatschappij.

15 Ook premier Balkenende vindt het geweld op scholen een maatschappelijk probleem. "Er zijn groepjes jongeren die geen begrip hebben voor waarden als respect en het afzien van geweld. De samenleving mag daar niet voor buigen."

Maar de premier vindt dat scholen en ouders er in de eerste plaats verantwoordelijk voor zijn om het geweld te voorkomen en niet het kabinet.

bron: 2004 Neos.nl / Planet Internet op basis van nieuws van NOS en De Telegraaf

Het vraagstuk van zinloos geweld kun je op verschillende manieren bekijken: vanuit de politiek-juridische invalshoek, de sociaal-economische invalshoek en de sociaal-culturele invalshoek.

1p 36 → Welke vraag zou je zelf bij tekst 28 kunnen bedenken vanuit de politiek-juridische invalshoek?

1p 37 → Geef uit tekst 28 een voorbeeld dat past bij de sociaal-culturele invalshoek.

Ga uit van de teksten 27 en 28.

2p 38 → Welke belangenorganisaties zijn betrokken bij het vraagstuk zinloos geweld of geweld op school? Noem er twee en vermeld van elke organisatie het belang dat elk heeft bij het vraagstuk geweld op school.

Zie tekst 28.

- 2p ○ 39 Het politieke besluitvormingsproces verloopt in een aantal fasen:
- fase 1: (h)erkennen van problemen of wensen
 - fase 2: vergelijken of afwegen van wensen
 - fase 3: beslissen over problemen
 - fase 4: besluiten uitvoeren en terugkoppeling
- Welke fase van het politieke besluitvormingsproces over geweld op school is volgens tekst 28 **achter de rug**? Geef een reden voor je antwoord.

Stop het Geweld op TV

Woedend ben ik. Woedend over al het geweld. Maar ik gebruik mijn woede niet om iemand neer te knallen. Ik ga er iets creatiefs mee doen. Ik ga ervoor zorgen dat het geweld van de tv verdwijnt. Ik ga actie voeren: Stop het Geweld op TV. (...).

- 5 Waarom beginnen bij het geweld op tv? Omdat iedereen weet dat onze omgeving ons beïnvloedt. Zeker als je zelf niet weet hoe je met woede en frustratie om moet gaan, kijk je naar je omgeving. En die omgeving bestaat uit ouders en leerlingen die het ook niet weten - die het ook nooit geleerd hebben. Maar ook uit tv, krant, film en videospelletjes. En daar zie je niets anders dan
10 geweld. Geweld is daar het middel om je eigen belangen na te streven. Daar wen je aan. Dat ga je nadoen.

Leren omgaan met je frustraties is moeilijk en kost tijd. Dus laten we snel beginnen met iets makkelijk en effectiefs. Laten we zorgen dat onze omgeving het goede voorbeeld geeft: Stop het Geweld op TV.

- 15 Dus doe mee om iets aan de omgeving te veranderen en zet hierna je 'handtekening'. De handtekeningen worden aangeboden aan Balkenende en de omroepen.

Annet Polman, annetpolman@wanadoo.nl

Ik vind ook dat het geweld op tv moet stoppen.

- 20 **Daarom steun ik de actie Stop het Geweld op TV.**

Handtekening:

bron: website van de Werkgroep TV-geweld

- 2p ○ **40** Individuen en groeperingen hebben verschillende mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het politieke besluitvormingsproces. Annet Polman in tekst 29 heeft actie gevoerd door het verzamelen van handtekeningen via e-mail en door deze aan te bieden aan premier Balkenende.
- Van welke **andere** mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het beleid van de overheid kan Annet gebruikmaken om geweld op tv te stoppen? Noem er twee.

Lees in tekst 29 de opvatting van Annet over geweld op tv.

Er zijn verschillende theorieën of visies over de beïnvloeding van mensen door de media. In tekst 29 is **de visie van de media als betekenisverleners** te herkennen.

1p ● 41

Waarom is deze visie van toepassing op de opvatting van Annet in tekst 29?

Omdat

- A alleen mensen die gevoelig zijn voor geweld, zich laten beïnvloeden door geweld in de media.
- B mensen van de media klakkeloos overnemen dat geweld een normaal verschijnsel is.
- C via de media de mensen leren dat geweld een middel is om je eigen belangen na te streven.

tabel 2

Percentage slachtoffers geweldsdelicten

(seksuele mishandeling, bedreigingen, mishandeling) naar stedelijkheid gemeente

Jaar	Niet stedelijk	Weinig stedelijk	Matig stedelijk	Sterk stedelijk	Zeer sterk stedelijk
1992	3,3	5,5	4,9	5,9	7,2
1993	2,4	3,4	5,7	6,7	6,8
1994	2,8	4,4	5,4	6,0	7,1
1995	4,0	4,7	5,3	6,2	6,7
1996	3,3	4,1	4,2	4,7	4,8
1997	3,3	3,7	4,7	5,6	7,5
1998	4,2	4,1	5,7	6,5	7,3
1999	3,5	3,5	5,7	7,2	7,0
2000	3,3	4,6	5,6	4,9	6,1

bron: www.maatschappijleerwerkstuk.nl (CBS Statline)

1p ○ 42

Hieronder staan twee conclusies over tabel 2:

1 De kans om slachtoffer te worden is in de grote steden groter dan op het platteland.

2 De kans om als burger slachtoffer te worden van een geweldsdelict is in 2000 veel groter dan in 1992.

→ Geef per conclusie aan of deze juist is of onjuist.

Doe het zo:

Conclusie 1 is

Conclusie 2 is

4p ○ 43

Politici, diverse organisaties en burgers hebben de afgelopen jaren verschillende voorstellen gedaan om zinloos geweld te bestrijden.

→ Geef in ongeveer 50 woorden je eigen mening over de vraag hoe je zinloos geweld het beste kunt bestrijden.

Noem in je betoog een maatregel die de overheid kan nemen en een maatregel die burgers of maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld ouders, scholen, sportverenigingen, Stichting Tegen Zinloos Geweld) kunnen nemen.

Geef een reden waarom je die maatregelen geschikt vindt.